

พญากงและพญาพานแห่งนครปฐมกับกษัตริย์อิดิปุสแห่งธีบีส:
ความเหมือนภายใต้บริบทที่แตกต่าง
Phya Kong and Phya Phan of Nakhon Pathathom and Oedipus Rex of
Thebes: Similarity amidst Distance and Time Gaps

ถนอม บุตรเรือง
Thanom Butra-Ruang
นักวิชาการอิสระ

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้แสดงให้เห็นความคิด วิธีคิดและอารมณ์ที่คิดของมนุษย์ที่แม้ในเชิงภูมิศาสตร์จะอยู่ห่างไกลกันคนละซีกโลกและในมิติทางกาลเวลาจะห่างกันนับพันปีแต่ก็ตรงกันได้ แม้จะไม่เหมือนกัน 100 เปอร์เซ็นต์แต่ก็ไม่แตกต่างกัน 100 เปอร์เซ็นต์เช่นกัน นอกจากนี้ มุมมองของมนุษย์ที่มีต่อชีวิตก็ไม่แตกต่างกันดังจะเห็นได้จากปริศนาและคำเฉลย 3 ข้อของสฟิงซ์ที่ตรงกับปริศนาธรรมที่ใช้ถามกันอยู่ในสังคมชาวพุทธไทยแม้ในสมัยปัจจุบัน ดังนั้น บทความนี้แม้จะเป็นบทความเชิงวรรณกรรมมิใช่บทความธรรมะ แต่ก็แสดงให้เห็นว่าโดยเนื้อแท้แล้วมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติใด เผ่าพันธุ์ใด ผิวสีใด ภาษาใดและมีความเชื่อใด ความแตกต่างกันนั้นเป็นเพียงเปลือกนอก แต่ในระดับสภาวะธรรมนั้นมีได้แตกต่างกันแต่อย่างใดเลย

คำสำคัญ: พญากง, พญาพาน, อิดิปุส, ธีบีส, สฟิงซ์,

Abstract

This article brings into light the similarity of thoughts, attitude and the matter of thinking of human beings, who live apart from one another in both the geographical and time dimensions. It is a fact that the similarity is not identically 100percent, but the difference is not 100percent as well. Another aspect worthy of mention here is the human attitude towards life which is coincidentally alike, as can be seen in the “Three Riddles of Sphinx”, which are the same as those generally available in the Buddhist society across Thailand. In fact, this article is a comparative study in the field of literature, not a Dhamma-oriented article. But, both legends brought for study lead the readers to a universal concept that humans are externally or physically different, but in terms of their nature or supra-mundane truth there is nothing different at all.

Keywords: Phya Kong, Phya Phan, Oedipus Rex, Thebes, Sphinx

บทนำ

จะเป็นเรื่องบังเอิญ หรือเป็นธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งไม่ว่าจะอยู่ ณ ซีกใดของโลก ก็ล้วนมีความคิด หรือจินตนาการ หรือพฤติกรรมคล้ายคลึงกัน หรืออาจเป็นเพราะเผ่าพันธุ์มนุษย์ถือกำเนิดมาจากแหล่งเดียวกัน ตามความเชื่อของนักมานุษยวิทยาบางสำนัก ที่มีความเห็นว่า สัตว์ที่ได้ชื่อว่า มนุษย์นั้น ได้วิวัฒนาการมาโดยลำดับตั้งแต่เป็นสัตว์เซลล์เดียว กระทั่งเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์อย่างทุกวันนี้ ซึ่งกินเวลานับล้านๆ ปี และเผ่าพันธุ์มนุษย์กลุ่มแรกได้อาศัยอยู่รวมกันในดินแดนแถบทะเลสาบแคสเปียน (Caspian Sea) ซึ่งตั้งอยู่บริเวณด้านเหนือของประเทศอิหร่านในปัจจุบัน เมื่อชุมชนใหญ่ขึ้นมีประชากรมากขึ้น พื้นที่ทำมาหากินแคบลง การทำมาหากินฝืดเคือง และความสมบูรณ์ของพื้นดินลดลง จึงทำให้เกิดการอพยพเพื่อแสวงหาดินแดนแห่งใหม่ บางกลุ่มได้อพยพมุ่งหน้าไปทางทิศตะวันออก

เข้าสู่ดินแดนลุ่มแม่น้ำสินธุ (ดินแดนที่เป็นประเทศอัฟกานิสถาน ปากีสถาน อินเดีย เนปาลและบังกลาเทศ ที่ทันสมัยโบราณเรียกว่า “ชมพูทวีป”) บางส่วนได้อพยพมุ่งหน้าไปทางทิศตะวันตก เข้าสู่ดินแดนที่เป็นทวีปยุโรปในปัจจุบัน

จากการที่มนุษย์ได้อาศัยอยู่ร่วมกันในพื้นที่เดียวกัน จึงทำให้มีประสบการณ์ชีวิต หรือประสบเหตุการณ์แบบเดียวกัน และประสบการณ์หรือเหตุการณ์นั้นได้กลายเป็นความทรงจำที่ฝังรากลึกงอกในกมลสันดาน จนกลายเป็นจิตใต้สำนึก (Subconscious Mind) และเมื่อจิตใต้สำนึกนั้นได้กลายเป็นจิตเหนือสำนึก (Conscious Mind) มนุษย์จึงได้แสดงพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกัน หรือแบบเดียวกันออกมา ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมทางความคิดที่เป็นมโนกรรม พฤติกรรมทางวาจาที่เป็นวจีกรรม และพฤติกรรมทางกายที่เป็นกายกรรมก็ตาม แนวความคิดในลักษณะนี้ จะเห็นได้จากเรื่องราวทางวรรณกรรมหลายเรื่องที่ได้บันทึกเอาไว้ ทั้งของชาวตะวันออก และตะวันตก ซึ่งปรากฏว่ามีความคล้ายคลึงกันในตัวโครงเรื่อง (Plot) แม้เนื้อหาจะมีรายละเอียดแตกต่างกันบ้าง เพราะความแตกต่างของสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่น รวมทั้งความแตกต่างด้านความเชื่อที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ และสถานการณ์ที่แตกต่างกันด้วย

ความเหมือนและความแตกต่างที่ว่านั้น จะเห็นได้จากมหากาพย์ (Epics) 2 เรื่องของยุโรปที่เรียกในภาษาอังกฤษว่า European Classics คือ อีเลียด (Iliad) และโอดิสซีย์ (Odyssey) ซึ่งรจนาโดยโฮเมอร์ (Homer) และมหากาพย์ของเอเชียในแถบลุ่มแม่น้ำสินธุ 2 เรื่อง คือรามายณะ (Ramayana) หรือรามเกียรติ์ และมหาภารตะ (Mahabharata) หรือมหาภารตยุทธ์ โดยเฉพาะมหากาพย์อีเลียด กับมหากาพย์รามายณะ จะมีโครงเรื่องคล้ายกัน คือเป็นเรื่องเกี่ยวกับการลักพาสตรีที่มีสามีหนีไปยังบ้านเมืองของชายที่เป็นผู้ลักพาตัว ฝ่ายสามีพร้อมด้วยพันธมิตรได้ช่วยกันออกติดตามเพื่อนำสภาพสตรีนั้นกลับมา และจบลงด้วยชัยชนะเป็นของฝ่ายสามีและพวก และทำลายบ้านเมืองของชายที่ลักพาสภาพสตรีนั้นด้วยการเผาทำลายจนราบเรียบย่อยยับ

ในมหากาพย์อีเลียดเรื่องมีอยู่ว่า ปารีส (Paris) เจ้าชายแห่งทรอย (Troy) ได้ลักพาตัวพระนาง เฮเลน (Helen) มเหสีของกษัตริย์เมเนลอส (Menelaus) แห่งลาโคเนีย (Laconia) แคว้นหนึ่งในอาณาจักรกรีซโบราณ พระนางเฮเลน ได้ชื่อว่าเป็นสภาพสตรีที่สวยงามที่สุดที่จะหาสตรีใดในโลกมนุษย์จะเสมอเหมือน ดังนั้น ในภาษาอังกฤษถ้าจะชมสตรีนางใดว่า สวยงามยิ่ง ก็กระซิบบอกเธอว่า You are a Helen. รับรองว่าเธอจะยิ้มไม่หุบ และอาจจะแถมจูบหนึ่งพอดสำหรับผู้กล่าวคำชม (ปัจจุบันไม่แน่ใจว่า คำขมนี้นี้จะได้ผลหรือไม่ เพราะคนรุ่นใหม่มักจะมีลัทธิวัฒนธรรมของตนแทบจะหมดสิ้น)

เมื่อพระนางเฮเลนถูกเจ้าชายหนุ่มแห่งทรอยลักพาตัวไป กษัตริย์เมเนลอสซึ่งเป็นพระสวามีก็ได้ขอความร่วมมือกับกษัตริย์เชื้อสายกรีกด้วยกันออกติดตามไปยังทรอย เพื่อชิงพระนางเฮเลนกลับคืน ตำนานสงครามทรอย (War of Troy หรือ Trojan War) ก็ได้อุบัติขึ้น

กล่าวกันว่ากำแพงเมืองทรอยนั้นแข็งแรงยิ่งนัก ยากที่อริราชศัตรูใดๆ จะทำลายทะลุทะลวงเข้าไปได้ ดังนั้น แม้เหล่ากษัตริย์จากกรีกจะกรีธาทัพเข้าหมายบุกทำลายสักปานใด ก็หาสามารถทำลายลงได้ไม่ เมื่อเป็นดังนั้น ฝ่ายกองทัพกรีกจึงออกกลอุบายด้วยการสร้างยกทัพกลับ แต่ก่อนที่จะกลับก็ขอถวายราชบรรณาการแก่เพรียม (Priam) กษัตริย์แห่งทรอยก่อน จึงได้สร้างม้าไม้ขนาดใหญ่ขึ้น ที่เรียกกันว่า “ม้าแห่งทรอย” (Trojan Horse) ภายในท้องของม้านั้นได้ให้นักประฝีมือดีเข้าไปซ่อนตัวอยู่ และได้เคลื่อนม้าไม้ นั้นไปตั้งประตูทรอย ฝ่ายทรอยต่างยินดีที่สงครามได้ยุติลงและได้รับบรรณาการจากคู่ต่อสู้ด้วยจึงเปิดประตูเมืองและนำม้าไม้ นั้นเข้าไปในเมือง หลังจากนั้นก็ได้เฉลิมฉลองกันเป็นการเอิกเกริกโดยหารู้ไม่ว่าหายนะอันใหญ่หลวงกำลังจะเกิดขึ้น พอตกลงกลองคืนหลังจากเฉลิมฉลองกันจนเหนื่อยอ่อนต่างก็นอนหลับพักผ่อนอย่างไร้ความหวาดระแวง

ท่ามกลางความสงบสงัดแห่งราตรี นักรบแห่งกรีกที่ลี้ลับแต่ฝีมือฉกาจฉกรรจ์ได้ออกมาจากท้องม้ายักษ์นั้น

แยกย้ายกันออกเข่นฆ่าชาวทรอยกันอย่างไร้ปราณี ยกเว้นแต่เด็กและสตรีที่ไม่มีส่วนร่วมในสงครามเท่านั้น หลังจากฆ่าทำลายล้างชาวทรอยแล้วเหล่าขุนศึกเหล่านั้นก็ได้จุดไฟเผากรุงทรอยจนราบเรียบ กรุงทรอยจึงล่มสลายตั้งแต่นั้น ซึ่งการล่มสลายแห่งกรุงทรอยนี้ได้มีการนำมาสร้างเป็นภาพยนตร์ที่มีชื่อว่า “Fall of Troy” เมื่อเอาชนะทรอยได้แล้ว ฝ่ายกษัตริย์นักรบกรีกก็พากันเดินทางกลับ พร้อมกับนำพระนางเฮเลนกลับสู่อ้อมอกสามีกษัตริย์เมเนลอสแห่งสปาร์ตา (Sparta) หรือลาโคเนีย มหาเทพยออีเลียดก็จบลงแต่เพียงเท่านั้น

ส่วนมหากาพย์โอดีสซีย์ (Odyssey) ก็ดำเนินเรื่องต่อเนื่องจากอีเลียด (Iliad) กล่าวถึงการเดินทางกลับจากทรอยของกษัตริย์ที่ไปช่วยรบในสงครามพระองค์หนึ่ง คือโอดีสซึส (Odysseus) หรือยูลิสซีส (Ulysses) กษัตริย์แห่งอิธาคา (Ithaca) โอดีสซึส นับว่าเป็นวีรบุรุษแห่งสงครามทรอย และในขณะที่เดินทางกลับพระองค์ต้องเผชิญกับเหตุการณ์ต่างๆ เช่นยักษ์ตาเดียวไซคลอปส์ (Cyclops) พวกมนุษย์ตัวใหญ่เสมือนยักษ์ที่เรียกว่า “ไททัน” (Titan) และเทพเจ้าแห่งทะเลโพไซดอน (Poseidon) เป็นต้น (ชื่อเหล่านี้จะคุ้นเคยกับคนไทยเราก่อนข้างมาก เพราะมีปรากฏในภาพยนตร์บ้าง การ์ตูนบ้าง หนังสือบ้าง)

พระองค์ต้องรอนแรมในการเดินทางอยู่ถึง 10 ปี จึงได้กลับถึงพระนครอิธาคา และได้พบหน้าพระมเหสีเพเนโลป (Penelope) ซึ่งในระหว่างที่พระสวามีเสด็จไปร่วมรบกินเวลา 10 ปี และเดินทางกลับใช้เวลาอีก 10 ปี รวมทั้งหมด 20 ปี ในช่วงเวลานั้น มีเจ้าชายจากแว่นต่าง ๆ มารุมจีบเกี่ยวพาราสีพระนางอยู่จำนวนมาก อาศัยพระนางทรงฉลาดหลักแหลม จึงเอาตัวรอดมาได้ กระทั่งพระสวามีกลับมาถึง และจัดการกับเจ้าชายเหล่านั้นกระเจิดกระเจิงหนีไปหมด เรื่องโอดีสซีย์ก็จบลงแต่เพียงเท่านั้น

จากเรื่องราวของมหากาพย์อีเลียด (Iliad) ที่กล่าวข้างต้นจะเห็นว่า โครงเรื่อง (Plot) จะตรงกันกับมหากาพย์มหารามายณะ หรือรามเกียรติ์ เพราะในมหากาพย์รามายณะ ก็ได้กล่าวถึงทศกัณฐ์กษัตริย์แห่งกรุงลงกา ได้ลักพาพระนางสีดา ซึ่งเป็นพระมเหสีของพระรามกษัตริย์แห่งโยธยา จากนั้นพระราม ซึ่งมีพระกนิษฐภคยานามว่า ลักษมณ์ ก็ได้ออกติดตามเพื่อนำนางสีดากลับคืนมา พระองค์ทรงได้รับความร่วมมือจากกษัตริย์วานร คือสุคริพและพาลี โดยมีทหารเอก คือหนุมาน และได้ติดตามไปจนถึงกรุงลงกา ปรากฏว่ากษัตริย์แห่งกรุงลงกา ที่สมมติว่าเป็นพวกยักษ์จนพ่ายแพ้ราบคาบ และเผากรุงลงกาจนราบเรียบ พร้อมนำพระนางสีดาเสด็จกลับกรุงโยธยาในที่สุด ซึ่งจะเห็นว่าเป็นความน่าแปลก และน่าพิศวงว่า เหตุใดมหากาพย์ทั้งสอง ซึ่งเกิดขึ้นคนละซีกโลกจึงมีเค้าโครงตรงกันเช่นนั้น?

ความเหมือนหรือคล้ายกันระหว่างมหากาพย์อีเลียดกับมหากาพย์มหารามายณะนั้น ยังจำกัดอยู่เฉพาะเค้าโครงของเรื่องเท่านั้น แต่ตำนานสองเรื่องต่อไปนี้ คือเรื่องพญางงกับพญาพานแห่งนครปฐม และเรื่องกษัตริย์ออดิปุส (Oedipus Rex) แห่งเอเธนส์ ซึ่งเกิดขึ้นคนละซีกโลกเช่นเดียวกัน กลับจะยังมีความเหมือนและคล้ายกันมากยิ่งขึ้น ไม่เพียงแต่เค้าโครงเรื่องเท่านั้น แม้แต่เนื้อหาและรายละเอียดบางอย่างกับสอดคล้องกันจนน่าทึ่งเลยทีเดียว

ตำนานพญางงและพญาพาน

ในสมัยทวารวดี มีกษัตริย์พระองค์หนึ่งทรงพระนามว่า “พญางง” พระองค์ทรงเป็นเจ้าเมืองนครชัยศรี (บางแห่งว่า ศรีวิชัย) ทรงมีพระมเหสีรูปโฉมงดงามทรงพระนามว่า “พระนางปทุมวดี” เมื่อพระมเหสีทรงพระครรภ์ โหรหลวงได้ทำนายว่า จะทรงประสูติพระราชโอรสซึ่งเป็นผู้มีบุญญาธิการ และจะได้เป็นพระมหากษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่ในภายหน้า แต่พระโอรสนั้นจะทรงประสบวิบากกรรมตามสนองให้พระองค์ต้องกระทำอนันตริยกรรมปิตุฆาต เป็นผู้ฆ่าพระราชบิดาของตน

เมื่อครบกำหนดพระมเหสีก็ประสูติพระกุมาร ขณะที่ยังเยาว์ได้เอาพานไปรองรับ บังเอิญพระนลาต (หน้าผาก) ของพระกุมารกระทบขอบพานเป็นแผล พญางงทรงรับสั่งให้นำพระกุมารไปทิ้งตามยถากรรม บางแห่งกล่าวว่าให้นำไปทิ้งลงในแม่น้ำ แต่บางแห่งกล่าวว่าให้นำไปทิ้งในป่า โดยก่อนทิ้งให้เจาะข้อเท้าร้อยด้วยเส้นลวดเพื่อ

ป้องกันไม่ให้ขยับไปไหนได้ อย่างไรก็ตาม ด้วยบุญญาธิการของพระกุมาร ยายหอมซึ่งตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้จุดที่ทั้งพระกุมาร ได้ไปพบเข้าโดยบังเอิญจึงนำพระกุมารน้อยไปเลี้ยงไว้ และตั้งชื่อว่า “พาน” ครั้นพานโตขึ้นยายหอมก็นำไปฝากให้เล่าเรียนที่วัดใกล้บ้าน ซึ่งต่อมาคือ “วัดโคกยายหอม”

พานเป็นเด็กฉลาด สมภารวัดผู้เป็นอาจารย์จึงรักใคร่เอ็นดู มีวิชาอะไรก็สอนและถ่ายทอดให้จนหมด อาจารย์ได้นำพานไปฝากให้เข้ารับราชการกับพระยาราชบุรี ที่เมืองราชบุรี พานเป็นคนมีสติปัญญาดี เรียบร้อยและขยัน จึงเป็นที่โปรดปรานของพระยาราชบุรีมาก จนถึงกับทรงรับเป็นพระราชบุตรบุญธรรม

สมัยนั้น เมืองราชบุรีขึ้นกับเมืองนครชัยศรี พระยาราชบุรีต้องส่งเครื่องราชบรรณาการทุกปี พญาพานในฐานะพระราชบุตรบุญธรรม ทรงเป็นผู้มีฝีมือในการรบ จึงชักชวนให้พระยาราชบุรีแข็งเมือง ไม่ยอมส่งเครื่องราชบรรณาการถวายพระยาangk กษัตริย์แห่งนครชัยศรีเหมือนแต่ก่อน พระยาangk ทรงเห็นว่า พระยาราชบุรีกระด้างกระเดื่องจึงทรงยกกองทัพไปปราบ พระยาราชบุรีทรงแต่งตั้งพญาพานเป็นแม่ทัพออกไป รบกับพญาangk และทั้งสองพระองค์ได้ทรงทำยุทธหัตถีกัน ในที่สุดพญาangk ก็ถูกฟันด้วยอ้าวขาดคอข้างสวรรคตในสมรภูมินั่นเอง ดังนั้นเมืองนครชัยศรีจึงตกอยู่ในอำนาจการปกครองของพญาพาน

เป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่ยึดถือสืบต่อกันมาว่า ผู้ชนะย่อมยึดครองราชย์สมบัติรวมทั้งราชินี หรือมเหสีตลอดจนข้าราชการทหารของกษัตริย์ที่เป็นผู้แพ้ ดังนั้น เมื่อพญาพานเข้ายึดเมืองนครชัยศรีได้แล้ว ย่อมได้ครอบครองทั้งราชสมบัติตลอดจนพระมเหสีของพญาangk ด้วย

กล่าวกันว่าในขณะที่กษัตริย์พระองค์ใหม่จะเข้าไปหาพระมเหสีนั้น เทวดาได้แปลงกายเป็นแมวม่มลูกอ่อนให้ลูกกินนมขวางประตูไว้ แล้วร้องทักเสียก่อนว่าพระมเหสีเป็นพระมารดาของพระองค์ พญาพานทรงสดับอย่างนั้น จึงได้ทรงอธิษฐานว่า ถ้าพระมเหสีเป็นแม่ของตนจริงก็ขอให้มน้ำนมไหลซึมออกมา ก็ทรงทอดพระเนตรเห็นน้ำนมไหลออกมาจากถันของพระมเหสีจริง จึงได้ทรงทราบว่ ทั้งสองพระองค์ทรงเป็นแม่ลูกกัน แต่ในที่บางแห่งกล่าวว่า ในขณะที่พญาพานเข้าหาพระมเหสีนั้น พระมเหสีทอดพระเนตรเห็นรอยแผลเป็นที่พระนลาตของพญาพาน ก็ทรงจำได้ว่าพญาพาน คือพระโอรสของพระองค์ที่ถูกนำไปทิ้งตั้งแต่ทรงประสูติไม่นานนั่นเอง จึงทรงเล่าเรื่องทั้งหมดให้พญาพานฟัง พญาพานเมื่อได้ทรงสดับเรื่องราวทั้งหมดแล้ว ก็ทรงทราบความจริงว่า ที่แท้พระมเหสีก็คือพระราชมารดาของพระองค์นั่นเอง

เมื่อทรงทราบว่า พระองค์ต้องทำปิตุฆาตฆ่าพระราชบิดา และเกือบจะเป็นสามีของแม่ตนเองเช่นนั้น ก็ทรงกริ้วและกล่าวหาว่าเรื่องทั้งหมดที่เกิดขึ้น เป็นเพราะยายหอมปิดบังความจริงไม่บอกให้รู้ ด้วยโทสจริต เข้าครอบงำและกรรมนั้นบังตา ทำให้ขาดการยั้งคิด จึงสั่งให้นายายหอมไปฆ่าเสีย ต่อมาด้วยความสำนึกผิด ที่ได้ทรงทำปิตุฆาตฆ่าพระราชบิดาและยายหอมผู้มีพระคุณ จึงได้ทรงสร้างพระเจดีย์ขนาดใหญ่ สูงชันนวกเขาหินครอบ “พระปฐมเจดีย์” องค์เก่า (ที่สร้างในสมัยที่คณะพระอรหันต์สายที่ 8 ที่พระเจ้าอโศกมหาราชได้ส่งมาเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสุวรรณภูมิทวีปแถบนี้ ในราวพุทธศตวรรษที่ 3) เพื่อเป็นการไถ่บาปที่ทรงฆ่าพระราชบิดาให้บรรเทาลงบ้าง และทรงสร้างพระประโทณเจดีย์ เพื่อล้างบาปที่ฆ่ายายหอมผู้ชุบเลี้ยงตนจนกระทั่งรอดชีวิตมาได้

กษัตริย์อีดิปัสแห่งธีบีส (Oedipus Rex of Thebes)

เรื่องนี้เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในประเทศกรีซ เมื่อประมาณ 1200-1300 ปีก่อนคริสตศักราช ต่อมา นักเขียนบทละครกรีกนามว่า โสโฟคลีส (Sophocles) ได้นำมาเขียนเป็นบทละครเมื่อประมาณ 508 ปีก่อนคริสตศักราช เรื่องมีดังต่อไปนี้

กษัตริย์ทรงพระนามว่า “ลาออส” (Laius) และพระราชินีทรงพระนามว่า “โจคาสตา” (Jocasta) ทรงปกครองเมืองธีบีส (Thebes) ซึ่งเป็นอาณาจักรหนึ่งของกรีซ เมื่อพระนางโจคาสตาทรงพระครรภ์ โหราจารย์จากสำนักของอะพอลโลทำนายว่า พระโอรสที่จะประสูติออกมาจะทำปิตุฆาต และจะเป็นสามีของแม่ตนเองกระทั่งมีบุตรและ

ธิดาด้วยกัน คำทำนายนี้ได้สร้างความหวาดหวั่นในพระราชหฤทัยของกษัตริย์ลาอัสอย่างยิ่ง กระทั่งพระราชินีทรงมีพระประสงค์ให้พระองค้จึงทรงรับสั่งให้พระราชินีนำพระกุมารน้อยไปทิ้งในป่า และก่อนนำไปทิ้งให้เจาะข้อเท้าร้อยด้วยหวาย เพื่อให้มันไปไหนไม่ได้และต้องตายแน่นอน แต่พระราชินีทรงส่งสารพระกุมารน้อยมามีอาจะนำไปทิ้งด้วยพระองค์เองได้ จึงรับสั่งให้นางข้าหลวงคนหนึ่งนำไปทิ้งแทน

เมื่อนางข้าหลวงนำพระกุมารน้อยไปทิ้งในป่า ก็บังเอิญคนเลี้ยงแกะซึ่งอยู่แถวนั้นไปพบเข้า จึงนำพระกุมารน้อยไปเลี้ยง และเรียกชื่อว่า “อิดิปุส” ซึ่งแปลว่า “เจ้าเท้าบวม” (Swollen Feet) และต่อมา กษัตริย์แห่งเมืองโครินธ์ (Corinth) ทรงพระนามว่าโพลิบุส (Polybus) และพระราชินีทรงพระนามว่ามีโรปี (Merope) ทั้งสองพระองค์ไม่มีพระโอรสและพระธิดา ได้ทรงมาพบอิดิปุสเข้า ทรงมีพระเมตตาและทรงเอ็นดูพระกุมารน้อยจึงทรงขอไปเลี้ยงเป็นพระราชบุตรบุญธรรม

เจ้าชายอิดิปุสทรงได้รับการเลี้ยงดู และเจริญเติบโตขึ้นในวังของกษัตริย์โพลิบุส และมีความเข้าพระทัยเสมอมาว่า กษัตริย์โพลิบุส และพระราชินีมีโรปีทรงเป็นพระราชบิดาและพระราชมารดาของพระองค์โดยแท้ และเมื่อเติบโตใหญ่ขึ้น พระองค์ก็ทรงได้รับรู้คำทำนายเกี่ยวกับพระองค์ว่า จะทรงทำปิตุฆาต และเป็นสามีของแม่ตนเอง เพราะเหตุนี้ เมื่อพระองค์เจริญพระชนม์ชีพจนทรงเป็นหนุ่มใหญ่แล้ว จึงทรงหลบหนีออกจากวัง ด้วยหวังจะไม่ให้คำทำนายนั้นเป็นจริง

ในขณะที่พระองค์ทรงท่องเที่ยวรอนแรมไปยังเมืองต่างๆ อยู่หนึ่งวัน พระองค์ได้ทรงขับรถม้ามาถึงเขตกรุงธีบีส และเมื่อมาถึงที่แห่งหนึ่งรถม้าของพระองค์ก็เกิดอุบัติเหตุเฉี่ยวชนกับรถม้าอีกคันหนึ่ง จึงเกิดทะเลาะกันขึ้น ฝ่ายคู่อริได้กระโดดขึ้นมานบนรถของพระองค์และจะผลักให้ตกจากรถม้า พระองค์จึงใช้อาวุธแทงคู่อรินั้นถึงแก่ความตาย แล้วพระองค์ก็ขับรถหนีไปโดยไม่ทราบว่าเป็นใคร

หลังเกิดเหตุขึ้นขึ้นไม่นาน ที่กรุงธีบีสก็เกิดเหตุการณ์ใหญ่ขึ้นมา กล่าวคือได้มีตัวสฟิงซ์ (Sphinx) ขึ้นมาจากทะเลตั้งปริศนาถามชาวเมืองว่า “สัตว์อะไรเอ๋ย เวลาเช้ามี 4 ขา เวลากลางวันมี 2 ขา แต่เวลาค่ำมี 3 ขา” พร้อมทั้งตั้งเงื่อนไขว่า หากไม่สามารถเฉลยปริศนาได้ภายใน 7 วัน จะจับชาวเมืองกินเป็นอาหารวันละคน จนกว่าจะมีคนเฉลยปริศนานั้นได้

เรื่องนี้ได้ก่อให้เกิดความปั่นป่วนระส่ำระสายแก่ชาวเมืองธีบีสเป็นอันมาก เพราะกษัตริย์ผู้ปกครองสูงสุดก็ไม่ทราบว่ายานไปไหน จึงไม่มีผู้ใดที่จะรับผิดชอบในการตอบปริศนานั้น ในที่สุดกลุ่มขุนนางจึงได้ประชุมกัน และออกประกาศว่า หากผู้ใดสามารถไขปริศนาของสฟิงซ์ได้ จะสถาปนาให้เป็นกษัตริย์ครองธีบีสสืบแทนกษัตริย์ลาอัสที่ทรงหายตัวไป เมื่อทราบเรื่องดังกล่าว อิดิปุส ซึ่งเป็นชายหนุ่มที่กล้าหาญและชาญฉลาดจึงขออาสาเฉลยปริศนาของสฟิงซ์ภายในกำหนดนัดหมาย ผลปรากฏว่าอิดิปุสสามารถตอบปริศนาของสฟิงซ์ได้ถูกต้อง โดยตอบว่า “สัตว์ที่มี 4 ขาในตอนเช้า 2 ขาในตอนกลางวัน และ 3 ขาในตอนเย็นนั้น ก็หาใช่อะไรที่โง่โง่ ที่แท้ก็คือมนุษย์เรานี่เอง ที่ในวัยเด็กอ่อนก็ต้องคลาน 4 ขาเพราะไม่แข็งแรงพอที่จะลุกขึ้นเดินได้ เมื่อเติบโตขึ้นในวัยกลางคนก็เดิน 2 ขา และในวัยชรา ก็เดิน 3 ขา คือต้องใช้ไม้เท้าค้ำยันให้สามารถเดินได้” จึงเป็นอันว่าอิดิปุส ได้ช่วยชีวิตชาวธีบีสให้รอดพ้นจากการถูกจับกินเป็นอาหารของสฟิงซ์ จึงได้รับสถาปนาเป็นกษัตริย์แห่งธีบีส แทนกษัตริย์พระองค์เดิม

และก็เป็นธรรมเนียมที่ถือปฏิบัติสืบต่อกันมาว่า กษัตริย์พระองค์ใหม่ จะต้องได้รับราชสมบัติของกษัตริย์องค์เดิม รวมทั้งพระราชินี และข้าราชการบริพารทั้งปวงด้วย ดังนั้น กษัตริย์อิดิปุส จึงมีพระราชินีนามว่าโจคาสตา พระองค์ได้ครองราชย์ร่วมกับพระราชินีโจคาสตา จนมีพระราชโอรสและพระราชธิดาด้วยกันรวม 4 พระองค์ เป็นพระราชโอรส 2 พระองค์ และพระราชธิดา 2 พระองค์

ต่อมาได้เกิดอาเพศขึ้นในกรุงธีบีสโดยได้เกิดโรคระบาดขึ้นทั่วกรุง เมื่อนำเรื่องนี้ไปยังสำนักของอะพอลโล เพื่อให้ทำนายว่า ที่เกิดอาเพศนี้ขึ้นมีสาเหตุมาจากอะไร ปรากฏว่าคำทำนายได้ระบุว่า ได้เกิดเรื่องบัดสีขึ้นในเมืองนี้

คือมีคนที่มาบิดาตนเองและทำแม่เป็นเมีย จะต้องหาคนๆ นี้ให้พบและเนรเทศออกจากเมืองเสีย อาเพศนี้จึงจะยุติ
ตั้งนั้น เมื่อสืบสาวราวเรื่องกันไปมา ความจริงจึงเปิดเผยออกมาว่า แท้จริงคนๆ นั้น ก็คือกษัตริย์อีดิปัสนี่เอง
ชายอาวูโสที่ขับรถม้าเฉี่ยวชนกับพระองค์และเกิดการทะเลาะวิวาทกัน กระทั่งพระองค์ฆ่าชายคนนั้นตาย ชายอาวูโส
คนนั้น ที่แท้ก็คือ กษัตริย์ลาอิวูส พระราชบิดาของพระองค์ และพระราชินีของพระองค์ขณะนี้ ก็คือพระราชมารดา
ของพระองค์นั่นเอง

เมื่อความจริงปรากฏเป็นดังนี้ พระราชินีโศกเศร้าทรงเกิดความละอายพระทัย จึงทรงทำอัตวินิบาตกรรมด้วย
การแขวนพระคอเสด็จสวรรคต ส่วนกษัตริย์อีดิปัสก็ทรงทำโทษพระองค์เอง ด้วยการควักพระเนตรของพระองค์เอง
ทำให้พระเนตรบอด และพระองค์ก็ทรงรับสั่งคำพูดอันเป็นอมตะกระทั่งปัจจุบันนี้ว่า “มีตาเสียเปล่า แต่หาไม่ว่าวไม่ว่าง”
(What good were eyes to me? Nothing I could see could bring me joy.) และพระองค์ก็สละราชบัลลังก์
เนรเทศพระองค์ออกจากธีบีส กลับไปยังโครินธ์อันเป็นที่พระองค์เคยพำนักพักพิง
เรื่องกษัตริย์อีดิปัส (Oedipus Rex) ก็อวสานแต่เพียงเท่านี้

บทวิเคราะห์

เมื่อได้อ่านตำนานทั้งสองเรื่องนี้แล้ว ก็น่าที่จะวิเคราะห์ว่า ทั้งสองเรื่องนั้นมีความเหมือนและความต่างกันใน
ประเด็นใดบ้าง และความเหมือนกันของทั้งสองเรื่อง น่าจะมาจากสาเหตุใดบ้าง

1. โครงเรื่อง (Plot) ของเรื่องพญางงและพญาพาน กับเรื่องกษัตริย์เอดิปัสจะตรงกันแทบจะทั้งเรื่อง คือจะ
เริ่มเรื่องด้วยการทำนายชะตาชีวิตของลูกในครรภ์และดำเนินเรื่องด้วยการนำเด็กไปทิ้งหลังคลอด การที่เด็กได้เป็น
บุตรบุญธรรมของกษัตริย์ การทำปิตุฆาต การได้แม่เป็นเมีย และการที่เรื่องจบลงด้วยความตาย และความสำนึกใน
ด้านศีลธรรมที่เกิดจากมโนธรรมของตัวละครสำคัญของเรื่อง

2. เนื้อหา (Contents) โดยส่วนใหญ่ก็ตรงกัน ส่วนความต่างนั้นก็เป็นเรื่องของรายละเอียด เช่นชื่อตัวละคร
สถานที่และองค์ประกอบต่างๆ ซึ่งเป็นไปตามสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ในเรื่องกษัตริย์เอดิปัส ได้กล่าวถึงสฟิงซ์ถาม
ปริศนา 3 ข้อ แต่ในเรื่องพญางงและพญาพานไม่ได้กล่าวถึงปริศนาดังกล่าว ทั้งสองเรื่องได้กล่าวถึงการที่ลูกชายได้
เป็นสามีของแม่ตนเอง แต่ในเรื่องพญางงและพญาพานไม่ได้กล่าวถึงขั้นอยู่กินด้วยกันจนมีลูกชายหญิงเหมือนใน
เรื่องกษัตริย์เอดิปัส ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกรอบศีลธรรมของสังคมที่ควบคุมอยู่ จึงทำให้เรื่องราวไม่เลยเถิดไปถึงขั้นมี
ลูกด้วยกัน นับว่าเป็นความประเสริฐอย่างหนึ่งในหลายๆ อย่างของสังคมไทย

ในตอนจบของทั้งสองเรื่องต่างจบด้วยการตายเหมือนกัน แต่เรื่องพญางงและพญาพานจบลงด้วยการที่พญา
พานสั่งประหารยายหอมผู้มีพระคุณ แต่สำนึกผิดในภายหลังจึงสร้างเจดีย์อุทิศส่วนกุศลให้ และในขณะที่เดียวกันก็ได้
สร้างเจดีย์อุทิศส่วนกุศลถวายพระราชบิดาด้วย ซึ่งการกระทำดังกล่าวอาจเป็นคตินิยมของคนในสมัยนั้นก็ว่าได้ ที่
มีความเชื่อว่า การสร้างเจดีย์จะก่อให้เกิดกุศลอันไพศาลแก่ผู้สร้าง และการอุทิศส่วนกุศลอันไพศาลนั้นแก่ญาติผู้
ล่วงลับ ญาติก็จะได้รับกุศลอันยิ่งใหญ่ด้วย ส่วนในเรื่องกษัตริย์เอดิปัสจบลงด้วยการทำโทษตนเองจนถึงแก่ความ
ตายด้วยการแขวนคอของพระนางโศกเศร้า ส่วนกษัตริย์เอดิปัสก็ควักพระเนตรตนเองและสละราชบัลลังก์ ซึ่งถือว่าเป็น
เป็นการสำนึกผิดและแสดงออกซึ่งมโนธรรมอันยิ่งใหญ่ที่น่ายกย่องอย่างยิ่ง ทั้งสองเรื่องต่างแสดงออกของความเข้ม
ขันในทางศีลธรรมอันเป็นหลักยึดเหนี่ยวของสังคม และชาวโลกต่างก็จะได้ประจักษ์ว่า ศีลธรรมเป็นเครื่องค้ำจุนโลก
ไม่ว่าในยุคใดสมัยใด และในซีกโลกใด

3. ความคล้ายกันของโครงเรื่องและเนื้อหาของทั้งสองเรื่องเกิดขึ้นเพราะความบังเอิญ หรือเป็นการเลียนแบบ
กันและกัน หรือเป็นเพราะธรรมชาติมนุษย์ที่แม้จะอยู่ต่างซีกโลกกัน แต่สัญชาตญาณ ตลอดจนแนวความคิดและวิธี
คิดก็ไม่ต่างกัน

ถ้าพิจารณาในเรื่องของช่วงเวลาที่ยังสองเรื่องเกิดขึ้น นับว่าค่อนข้างห่างกันมาก กล่าวคือเรื่องกษัตริย์เอ็ดิปุสเกิดขึ้นก่อนคริสต์ศักราชประมาณ 1200-1300 ปีซึ่งก่อนสมัยพุทธกาล แต่โสโพลีส (Sophocles) นำเรื่องนี้มาเขียนเป็นบทละครเมื่อประมาณ 508 ปีก่อนคริสต์ศักราช คือหลังพุทธศักราช 35 ปี (พุทธศักราชเกิดก่อนคริสต์ศักราช 543 ปี) ส่วนเรื่องพญางงและพญาพานถ้าสันนิษฐานจากท้องเรื่องจะเกิดขึ้นหลังพุทธปรินิพพานไม่น้อยกว่า 218 ปี เพราะมีการพูดถึงยายหอมได้นำพญาพานไปฝากเรียนหนังสือกับหลวงพ่เจ้าอาวาสวัดตอนยายหอม และหลวงพ่ได้นำพญาพานไปฝากให้รับราชการกับพระเจ้ากรุงราชบุรีและในตอนจบของเรื่องได้พูดถึงการสร้างพระเจดีย์อุทิศพระกุศลและกุศลถวายพญางง และให้ยายหอม ซึ่งเป็นคติทางพระพุทธศาสนา แสดงว่าในสมัยที่เกิดเรื่องพญางง-พญาพานขึ้นนั้นพระพุทธศาสนาได้ประดิษฐาน ณ ดินแดนแถบนี้แล้ว

ถ้าหากเราเชื่อตามนี้ แสดงว่าเรื่องพญางง-พญาพานเกิดภายหลังเรื่องกษัตริย์เอ็ดิปุส เพราะตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาบันทึกไว้ว่า พระพุทธศาสนาได้แผ่เข้ามาสู่ดินแดนสุวรรณภูมิซึ่งชาวไทยเรารู้ว่ามีศูนย์กลางอยู่บริเวณนครปฐมและราชบุรี ในสมัยการทำสังคายนา ครั้งที่ 3 ซึ่งเกิดขึ้นหลังพุทธปรินิพพาน 234 ปี (พระเจ้าอโศกมหาราชได้เสด็จขึ้นครองราชย์ 218 ปีหลังพุทธปรินิพพาน และหลังจากนั้น 16 ปีทรงรับเป็นองค์อุปถัมภ์การทำสังคายนาครั้งที่ 3) ซึ่งในการทำสังคายนาครั้งนั้นมีพระโมคคัลลิตบุตรตีสเถระเป็นประธาน และมีพระเจ้าอโศกมหาราชทรงเป็นองค์อุปถัมภ์ และในการทำสังคายนาครั้งนี้ได้จัดส่งพระธรรมทูตไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในดินแดนต่างๆ และหนึ่งในนั้นพระเถระสองรูป คือพระโสณเถระ และพระอุตตรเถระได้เดินทางมาเผยแผ่พระพุทธศาสนาในดินแดนสุวรรณภูมิ

ดังนั้น ถ้าวิเคราะห์ตามเงื่อนไขเวลาทำให้เชื่อได้ว่าเรื่องกษัตริย์เอ็ดิปุสเกิดขึ้นก่อนเรื่องพญางง-พญาพานเกือบสองพันปี เพราะตำนานพญางงและพญาพานได้เกิดขึ้นในยุคทวาราวดี ซึ่งดำรงอยู่ในราวสมัยพุทธศตวรรษที่ 12-16 และคาบเกี่ยวกับยุคศรีวิชัย ซึ่งเกิดขึ้นและดำรงอยู่ในราวสมัยพุทธศตวรรษที่ 13-18

เมื่อเป็นเช่นนี้ก็จะมีปัญหาที่ต้องคิดต่อไปว่า ได้มีการเลียนแบบกันในการเล่าเรื่องทั้งสองเรื่องหรือไม่ ถ้าพิจารณาในเรื่องของระยะทางก็เห็นว่าไม่น่าจะเป็นไปได้ เพราะอยู่กันคนละซีกโลก แต่ก็มีเหตุที่น่าพิจารณาที่คือในสมัยนั้นได้มีการเดินทางติดต่อกันระหว่างซีกโลกตะวันออกและซีกโลกตะวันตกหรือไม่ คำตอบก็คือ “น่าจะมิ” เพราะในสมัยนั้นได้มีการเดินทางค้าขายทางเรือระหว่างสุวรรณภูมิกับประเทศอินเดียอยู่แล้ว (มีปรากฏในอรรถกถาหลายเรื่องที่พูดถึงการค้าขายทางเรือ เช่น เรื่องมหาชนก และในอรรถกถาชาลสาฎิยเปติวัตถุก็ได้กล่าวว่ามีเรือสินค้าจากเมืองสาวัตถี 700 ลำได้เดินทางมาค้าขายในดินแดนสุวรรณภูมิ ในสมัยพุทธกาล) สมัยนั้น พ่อค้าชาวชมพูทวีป หรืออินเดียโบราณได้เดินทางค้าขายทางเรือไปไกลมากไปจนถึงยุโรปและแถบละตินอเมริกาที่เรียกว่า “เวสต์อินดีส” (West Indies) ในบางประเทศแถบนี้เช่นประเทศกายานา (Guyana) มีคนเชื้อชาติอินเดียอาศัยอยู่จำนวนมาก

ถ้าพ่อค้าชาวอินเดียที่เดินทางมาค้าขายกับดินแดนสุวรรณภูมินำเรื่องของตนเองได้รับฟังมาจากยุโรปมาแล้วต่อแม้กระนั้นก็ตาม ก็ยังไม่สามารถจะสรุปได้ว่า เรื่องทั้งสองมีการลอกเลียนแบบกัน เพราะดูสภาพแวดล้อมแล้วค่อนข้างต่างกันมาก และอีกอย่างหนึ่ง ถ้าเรื่องทั้งสองเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริง ก็ย่อมไม่สามารถจะลอกเลียนแบบกันได้อยู่แล้ว ดังนั้น จึงขอสรุปไว้ ณ ที่นี้ว่าเรื่องทั้งสองเกิดขึ้นตรงกันโดยบังเอิญ และความบังเอิญนั้นย่อมไม่สามารถจะหาเหตุผลใดมาอธิบายได้ เพราะเป็นความบังเอิญ

4. ปริศนาของสฟิงซ์ (Sphinx's riddle) เกี่ยวกับเรื่องปริศนานี้ ก็ถือได้ว่าเป็นความบังเอิญที่ปริศนาของสฟิงซ์มาตรงกับปริศนาธรรมของไทยเรา คือปริศนาที่ถามว่า “อะไรเอ่ยตอนเช้ามี 4 ขา สายมามี 2 ขา และตกเย็นมามี 3 ขา” ซึ่งคำตอบก็ตรงกันที่ว่า ได้แก่คนเรานี่เอง เมื่อเป็นเด็กน้อยก็คลาน 4 ขา พอโตขึ้นมาก็เดินด้วยขาทั้งสองของตนเองได้ แต่พอแก่ตัวลงเดินเห็นไม่สะดวกก็ต้องใช้ตัวช่วย คือไม้เท้า เลยกกลายเป็นเดินสามขา ซึ่งนับเป็นเรื่อง

นำแปลกที่ปริศนาพร้อมทั้งคำตอบนี้ตรงกันโดยบังเอิญ จึงสรุปได้เพียงว่า ความคิดของมนุษย์ไม่ว่าจะอยู่ ณ ชีวโลก ไคก็ย่อมไม่แตกต่างกัน ถ้าพูดตามหลักพระพุทธศาสนาก็พูดได้ว่า ล้วนเกิดแก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น ดังนั้นทัศนคติที่มีต่อชีวิตจึงไม่แตกต่างกัน

สำหรับเรื่องปริศนาของสฟิงซ์นี้ กล่าวกันว่ามียู 2 ข้อด้วยกัน ข้อแรกและเป็นข้อที่ขบขันมาสอบถามก็คือข้อที่ปรากฏในเรื่องกษัตริย์อิดิปุส แต่มีอีกข้อหนึ่งซึ่งไม่ค่อยนำมาถามมากนัก หรืออาจจะเป็นเพราะไม่เกี่ยวข้องกับชีวิตของมนุษย์มากนัก จึงไม่ค่อยจะถูกนำมาถาม ปริศนานั้นก็คือ “มีพี่น้องสองสาวด้วยกัน แต่เป็นที่แปลกประหลาดว่าคนที่ให้กำเนิดแก่คนน้อง และคนน้องก็ให้กำเนิดแก่คนที่ อยากรู้ว่าพี่น้องสองสาวนี่คืออะไรเอ่ย?” คำตอบก็คือ “กลางวัน และกลางคืน” (คงเป็นเพราะคำถามคำตอบไม่น่าสนใจนี่เอง สฟิงซ์เลยไม่ค่อยนำมาถาม เตียวอาจถูกคนตอบแย้งได้)

5. ทฤษฎีทางจิตวิทยา ได้กล่าวถึง ปมอิดิปุส (Oedipus complex) เป็นความคิดและความรู้สึกหมกมุ่นในระดับจิตใต้สำนึกที่บุคคลเริ่มใส่ใจเชิงสังวาสในบิดาหรือมารดาตน และเริ่มขัดใจในบิดาหรือมารดาเพศเดียวกับตน อากาโรเช่นนี้จะพัฒนาขึ้นในเด็กชายวัยระหว่างสามถึงห้าปี โดยเด็กจะแสดงอาการหึงหวง และมีปฏิกิริยาในเชิงต้องการครอบครองแม่ไว้เป็นของตัวเองคนเดียว เกิดความรู้สึกชิงชัง อิจฉา และไม่พอใจพ่อของตัวเอง และต้องการที่จะแทนที่ในตำแหน่งของพ่อ

ต่อมาเด็กจะพยายามเลียนแบบพฤติกรรมต่างๆ ของพ่อ ไม่ว่าจะเป็นคำพูด การกระทำ หรือรูปแบบการใช้ชีวิตต่างๆ เพื่อคาดหวังที่จะเป็นตัวแทนของพ่อ และได้อยู่กับแม่ตลอดไป ระยะเวลานี้เป็นระยะที่สำคัญมาก ต่อพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็ก และเป็นขั้นตอนหัวเลี้ยวหัวต่อที่เหมาะสมที่จะปลูกฝังเรื่องต่างๆ ให้เด็ก

นักจิตวิเคราะห์เชื่อว่า โดยปกติเมื่อเด็กชายเติบโตขึ้นและมีพัฒนาการทางจิตไปอย่างถูกต้อง ปมนี้อาจคลายไปเองเมื่อเด็กเริ่มยอมรับหรือผูกพันตนเองกับบุคลิกของผู้เป็นพ่อโดยยอมรับเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกของตนในระดับจิตสำนึก (แทนที่จะเป็นแรงขับดันในระดับจิตใต้สำนึก) และพยายามทำตัวเลียนแบบพ่อแทนที่จะชิงชังพ่อ ทำให้ปมดังกล่าวไม่เป็นปัญหาต่อไป

ชื่อของทฤษฎีนี้ นายแพทย์ ซิกมุนด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) จิตแพทย์ และนักจิตวิทยาชาวออสเตรีย ได้นำมาจากตำนานกรีกเรื่อง “กษัตริย์อิดิปุส” นี้เอง

บทสรุป

เมื่อได้ศึกษาด้านเรื่องพญางงและพญาพาน และเรื่องกษัตริย์อิดิปุสแห่งนี้ปีแล้ว มีคติที่โดดเด่นและน่ายึดถือเป็นแบบอย่างที่สุด ก็คือ

1. ความรับผิดชอบที่มีต่อประชาชนของผู้ปกครองประเทศ ประเด็นนี้ในเรื่องพญางงและ พญาพานอาจไม่ได้ระบุไว้ชัดเจนนัก แต่ในฐานะที่ทั้งสองพระองค์ทรงเป็นกษัตริย์ และนับถือพระพุทธศาสนา ก็ย่อมประพฤติและปฏิบัติพระองค์ตามหลักทศพิธราชธรรมอยู่แล้ว ส่วนในเรื่องกษัตริย์อิดิปุสนั้น ได้แสดงให้เห็นว่า พระองค์ทรงรับผิดชอบต่อประชาชนของพระองค์ ดังจะเห็นได้จากกรณีที่ได้เกิดอาเพศขึ้นในแผ่นดิน และมีคำทำนายว่า ที่เกิดเหตุอาเพศขึ้นนั้นเป็นเพราะมีบุคคลที่ทำผิดต่อศีลธรรมและชนบ ประเพณี นั่นคือฆ่าพ่อตนเองและทำแม่เป็นเมีย ซึ่งพระองค์ได้ทรงสั่งให้มีการสอบสวนอย่างจริงจัง กระทั่งเรื่องได้เปิดเผยออกมาว่า บุคคลผู้นั้น คือตัวพระองค์เอง และพระองค์ก็ทรงรับผิดชอบ ทรงทำลายพระเนตรของพระองค์เอง และยอมสละราชบัลลังก์เนรเทศพระองค์ออกจากประเทศ ทั้งที่พระองค์จะไม่ปฏิบัติตามก็ได้ แต่เพราะทรงรับผิดชอบต่อความผาสุกของแผ่นดิน เพื่ออาเพศที่เกิดขึ้นนั้นจะได้สงบระงับไป ประชาชนจะได้ดำรงชีวิตโดยปรกติสุข พระองค์ก็ทรงยอมรับผิด นับได้ว่าพระองค์ทรงมีราชธรรมข้อ “อาชวะ” ความซื่อตรงต่อตนเอง ต่อประชาชน และต่อความถูกต้อง นอกจากนี้ยังมีหลักราชธรรมข้อ “ปริจจาคะ” ทรงยอมเสียสละความสุขของพระองค์ เพื่อความสุขของประชาชน

2. ความมีมโนธรรม คือความสำนึกในความผิดชอบชั่วดีของทั้งพญาพานและกษัตริย์อิตีปุตส กล่าวคือทรงยอมรับผิดในการกระทำของตนเอง และยินดีรับผลแห่งการกระทำนั้น ดังเช่นพญาพานทรงสร้างพระเจดีย์สององค์ คือ พระประโทณเจดีย์ และพระปฐมเจดีย์ เพื่อไถ่บาปที่ทรงทำปิตุฆาต และสังหารผู้มีพระคุณที่ขุบเลี้ยงตนมา ในกรณีของกษัตริย์อิตีปุตส ก็ทรงยอมรับผิดด้วยการทำลายพระเนตรของพระองค์ เพื่อแสดงว่า ทรงมีพระเนตรเสียเปล่า แต่หาไม่ และทรงสละราชบัลลังก์ ดังที่กล่าวแล้วในข้อ 1 อาจกล่าวได้ว่า กษัตริย์ทั้งสองพระองค์ ทั้งที่อยู่ห่างไกลกันคนละซีกโลก แต่ทรงมีหลักธรรมะที่เหมือนกันคือ “อวิโรธนะ” ไม่ทรงประพฤติผิดศีลธรรม กฎหมายและขนบประเพณีของสังคม ดังประโยคภาษาอังกฤษที่ว่า “The king can do no wrong.” (กษัตริย์ไม่ทรงทำผิด) ซึ่งนักกฎหมายต่างทราบดีด้วยกันทุกคน

เป็นที่น่าสังเกตว่า ในสมัยโบราณนั้น ไม่ว่าจะในยุโรป หรือเอเชีย การเขียนหรือเล่าเรื่องใดๆ ที่มีผลกระทบในเชิงลบต่อสังคม ผู้เขียนหรือเล่าจะระมัดระวังอย่างยิ่ง คือจะไม่ทำร้ายสังคมด้วยการปล่อยให้ตัวละครทำสิ่งที่ถือว่าผิด ไม่ว่าจะผิดศีลธรรม หรือขนบประเพณีโดยไม่มี ความรับผิดชอบ และฉากใดที่จะส่งผลกระทบต่อสังคม ผู้เขียนหรือเล่าจะเซ็นเซอร์ฉากนั้นๆ เอง โดยไม่ต้องมีใครบอกให้ตัด หรือเซ็นเซอร์ กรณีตัวอย่างจะเห็นได้จากบทละครของวิลเลียมส์ เชกสเปียร์ (William Shakespeare) นักเขียนบทละครที่ยิ่งใหญ่ของอังกฤษและของโลกตั้งแต่สมัยคริสต์ศตวรรษที่ 16 กระทั่งปัจจุบัน ยังหาผู้เสมอเหมือนมิได้ เราจะเห็นว่า ในบทละครของท่าน หากมีฉากใดที่เป็นการประหาร หรือเช่นฆ่ากัน ท่านจะไม่นำเสนอฉากนั้นหน้าเวทีต่อผู้ชม จะนำเสนอแต่ผลของการประหารหรือเช่นฆ่ากันว่า ใครถูกฆ่า หรือถูกประหารเท่านั้น ซึ่งผิดกับยุคปัจจุบัน ซึ่งมักจะเน้นความสะใจมากกว่าที่จะระมัดระวังผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อสังคมโดยรวม แม้แต่คำพูดที่สมัยก่อนจะระมัดระวังอย่างยิ่งที่จะพูดต่อหน้าสาธารณชน แต่ในปัจจุบันกลับพูดอย่างไม่เคอะเขิน เพียงเพื่อความมัน หรือความตลกโปกฮาเท่านั้น

3. อีกประเด็นหนึ่งซึ่งถือว่า เป็นประเด็นที่แถมโดยผู้เขียนก็คือ ระบบการปกครอง ในตำนานทั้งสองเรื่อง พอจะอนุมานได้ว่า การปกครองเป็นระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (Absolute Monarchy) คือพระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชอำนาจโดยเบ็ดเสร็จเด็ดขาด แต่จะเห็นว่าทั้งสองพระองค์ทรงอุทิศพระองค์เพื่อความผาสุกของประชาราษฎร์ แม้กระทั่งยอมสละพระราชสมบัติเมื่อเห็นว่า การกระทำนั้นจะนำความสงบสุขมาสู่ประชาชน ดังนั้น จะพอสรุปอย่างหยาบๆ ได้ใหม่ว่า ไม่ว่าจะระบบการปกครองจะเป็นระบบใด หากผู้มาเป็นผู้ที่มีมโนธรรมบริหารประเทศ เพื่อประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ตนและพวกพ้อง ย่อมพอที่จะคาดหวังได้ว่า ประเทศชาติจะพัฒนาสถาพร และประชาชนจะร่มเย็นเป็นสุขอย่างแน่นอน สมดังพระราชดำรัสของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศรคฤบาลเดชาภิกรม พระบรมราชชนกที่พระราชทานแก่นักเรียนแพทย์ที่เรียนสำเร็จแล้วจะออกไปปฏิบัติหน้าที่ว่า “ขอให้ถือประโยชน์ส่วนตนเป็นกิจที่สอง ประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์เป็นกิจที่หนึ่ง ลาก ทรัพย์ และเกียรติยศจะตกแก่ท่านเอง ถ้าท่านทรงธรรมะแห่งอาชีพไว้ให้บริสุทธิ์”

บรรณานุกรม

วิกิพีเดีย. ดินแดนสุวรรณภูมิ. th.wikipedia.org/wiki.

วิกิพีเดีย. พระปฐมเจดีย์. th.wikipedia.org/wiki.

วิกิพีเดีย. พระประโทณเจดีย์. th.wikipedia.org/wiki.

วิกิพีเดีย. อาณาจักรทวารวดี. th.wikipedia.org/wiki.

วิกิพีเดีย. อาณาจักรศรีวิชัย. th.wikipedia.org/wiki.

สุชีพ ปุญญานุภาพ (2526). พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย.

หลวงพ่อบุณยพล พลปัญญา, (2557). เปตวัตถุ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักส์ จำกัด.

Wikipedia-the free encyclopedia. Antegone. en.wikipedia.org/wiki.

Wikipedia-the free encyclopedia. Iliad. en.wikipedia.org/wiki.

Wikipedia-the free encyclopedia. Mahabharata. en.wikipedia.org/wiki.

Wikipedia-the free encyclopedia. Maharamayana. en.wikipedia.org/wiki.

Wikipedia-the free encyclopedia. Odyssey. en.wikipedia.org/wiki.

Wikipedia-the free encyclopedia. Oedipus at Colonus. en.wikipedia.org/wiki.

Wikipedia-the free encyclopedia. Oedipus Rex. en.wikipedia.org/wiki.

Wikipedia-the free encyclopedia. Sphinx. en.wikipedia.org/wiki.

Wikipedia-the free encyclopedia. Sphinx's Riddle. en.wikipedia.org/wiki.